

Magdalena Dura

*niwe sytet im01 dama ickiewiczza w oznaniu
Znstytut eog aXi o eczno konomicznej i os oda ki zest zennej*

ozwój szkolnictwa w szego w województwie lubuskim w latach

Zar s treści Współcześnie istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego regionu staje się kapitał ludzki. stotną rolę w kształtowaniu kapitału ludzkiego odgrywa poziom wykształcenia ludności regionu. Poziom wykształcenia wiąże się ściśle z rozwojem edukacji, szczególnie w zakresie szkolnictwa wyższego. elem niniejszego opracowania jest analiza rozwoju szkolnictwa wyższego w województwie lubuskim jako czynnika warunkującego kształtowanie się kapitału ludzkiego. W postępowaniu badawczym analizie poddaje się rozwój szkolnictwa wyższego mierzonego wielkością jego bazy instytucjonalno-organizacyjnej, liczbą studentów i kadrami naukowo-dydaktyczną.

łowa kluczowe kapitał ludzki, poziom wykształcenia, działalność badawczo-rozwojowa, województwo lubuskie

. **prowadzenie**

Współcześnie istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego regionu staje się kapitał ludzki. Tworzą go ludzie wyposażeni w wiedzę naukową i umiejętności, które mogą być wykorzystane w usprawnianiu działalności praktycznej oraz tworzeniu i wykorzystywaniu innowacji w gospodarce (ecker 1993).

apitał ludzki wpływa na rozwój gospodarczy poprzez podnoszenie produktywności pracy, a także przez zwiększenie zdolności gospodarek regionalnych do generowania i przyswajania technologii innowacyjnych oraz wzrostu atrakcyjności lokalizacyjnej regionu (Yerbst 2009).

stotnym aspektem kapitału ludzkiego jest poziom wykształcenia ludności regionu. Poziom wykształcenia wiąże się ściśle z rozwojem edukacji, szczególnie w zakresie szkolnictwa wyższego. Rozwój szkolnictwa wyższego określa się w kategoriach wielkości bazy instytucjonalno-organizacyjnej, liczby studentów i kadry naukowo-dydaktycznej. Rozwój ten prowadzi do wykształcenia wysoko kwalifikowanej kadry, która znajduje zatrudnienie w jednostkach badawczo-rozwojowych oraz w sektorach nowoczesnej gospodarki.

Tabela 1. Ludność z wyższym wykształceniem w województwie lubuskim w 2002 r.

Wyszczególnienie	Z wyższym wykształceniem			
	ogółem	mężczyŃi	kobiety	
	w liczbach bezwzględnych	a	w liczbach bezwzględnych	w liczbach bezwzględnych
Polska	3203666	10,2	1448060	1766606
Lubuskie	69696	8,6	33116	36681

^a udział w ludności 16 lat i więcej

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i i eszka 2002. Ludność. Stan i struktura społeczno-demograficzna. 2003. GUS.

elem niniejszego opracowania jest analiza rozwoju szkolnictwa wyższego w województwie lubuskim jako czynnika warunkującego kształtowanie się kapitału ludzkiego.

Województwo lubuskie jest regionem o przeciętnym poziomie rozwoju gospodarczego. WskaŃnik dochodu na mieszka ca w latach 2000–2007 kształtował się w przedziale 90,1–88,6 średniej krajowej¹. W stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu istotną rolę może odegrać wzrost kapitału ludzkiego.

ktualny stan kapitału ludzkiego w województwie w aspekcie demograficzno-społecznym przedstawia się następująco. Region charakteryzuje się względną stabilizacją demograficzną. Ludność województwa lubuskiego na tle kraju wyróżnia się młodością demograficzną. i ediana wieku ludności w 2008 r. wynosiła 36,7 roku przy medianie dla Polski równej 37,6. W 2008 r. stopa bezrobocia kształtowała się powyżej średniej krajowej (9,6 %) i wynosiła 12,6 %. Odsetek ludności z wyższym wykształceniem (w ludności w wieku 16 lat i więcej) w 2002 r. wynosił 8,6 % przy średniej krajowej kształtującej się na poziomie 10,2 % oraz maksymalnej wartości 14,2 % dla województwa mazowieckiego² (tab. 1). W latach 2002–2006 udział ludności z wyższym wykształceniem wzrósł do 11,6 % (wg szacunku O ;). Warto w tym miejscu zaznaczyć, że pod względem odsetka ludności z wykształceniem średnim i policealnym województwo lubuskie zajmowało pozycję przeciętną ze wskaŃnikiem równym 32,9 % przy średniej dla Polski – 32,6 %.

Zakłada się, że rozwój kapitału ludzkiego w województwie należy wiązać z rozwojem szkolnictwa wyższego.

¹ aza ; anych Regionalnych, GUS.

² Należy zaznaczyć, że ze względu na brak aktualnej statystyki dotyczącej ludności z wyższym wykształceniem w diagnozie stanu kapitału ludzkiego stosuje się dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i i eszka 2002 oraz dane szacunkowe z Regionalnej azy ; anych O ; odnoszące się do roku 2006.

. szkolnictwo w sze w województwie lubuskim w latach

W latach 2000–2008 w województwie lubuskim nastąpił rozwój instytucjonalno-organizacyjnej bazy działalności edukacyjnej w zakresie szkolnictwa wyższego. Liczba szkół wyższych wzrosła z 6 do 9. Przyrost ten nastąpił poprzez wzrost liczby szkół niepaństwowych. W roku akademickim 2008/09 funkcjonowało 9 szkół wyższych, w których kształciło się 27,6 tys. studentów (tab. 2). W regionie funkcjonuje ośrodek akademicki związany z Uniwersytetem Zielonogórskim. W ośrodku tym działają również dwie uczelnie niepubliczne. Uniwersytet Zielonogórski jest największą uczelnią publiczną województwa. Powstał 1 września 2001 r. z połączenia Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbińskiego (1973) oraz Politechniki Zielonogórskiej (1966). Strukturę uczelni tworzy dziesięć wydziałów: Historyczny, Ekonomii i Zarządzania, Elektrotechniki, Informatyki i Telekomunikacji, Języki i Historii, Humanistyczny, Inżynierii Lądowej i Drodowiska, Matematyki, Informatyki i Statystyki, Mechaniczny, Nauk Biologicznych, Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu, które prowadzą 41 kierunków studiów (tab. 3). Uniwersytet Zielonogórski prowadzi również kształcenie podyplomowe oraz studia doktoranckie. W 2008 r. na uniwersytecie tym kształciło się 16 766 studentów, tj. 61 procent ogółu studentów w województwie lubuskim. Liczba kadry dydaktyczną stanowiło 991 nauczycieli akademickich.

Ważną rolę w kształceniu akademickim w województwie lubuskim odgrywa Collegium Polonicum w Słubicach, które stanowi zamiejscowy ośrodek dydaktyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Collegium Polonicum w Słubicach powstało w roku 1998 jako rezultat współpracy w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego między niemieckim Uniwersytetem Kiadrina we Frankfurt nad Odrą oraz Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Głównymi zadaniami Collegium Polonicum są: (1) realizacja kierunków studiów, które są rozszerzeniem oferty dydaktycznej uczelni macierzystych, (2) wspieranie naukowej współpracy pomiędzy stroną polską i niemiecką oraz (3) prowadzenie porównawczych studiów naukowych z zakresu przygranicznych problemów gospodarczych, społecznych, prawnych i kulturalnych (Kotarski, 2004). W pierwszym roku działalności Collegium Polonicum uruchomiono dwa kierunki studiów – ochronę środowiska i politologię, na których studiowało 88 studentów. W roku akademickim 2009/2010 kształciło się na tej uczelni 2 tys. studentów.

Wynikiem współpracy między władzami samorządowymi województwa lubuskiego a ośrodkami akademickimi w Polsce jest sieć zamiejscowych ośrodków dydaktycznych i punktów konsultacyjnych w tym województwie prowadzonych przez Uniwersytet Szczeciński i Akademię Rolniczą w Szczecinie, Akademię Górniczo-Hutniczą w Ławicy, Akademię Ekonomiczną w Poznaniu i Akademię Techniczną we Wrocławiu. W placówkach tych w roku akademickim 2008/2009 kształciło się 1069 osób (tab. 2). W regionie działa również Wydział Zamiejscowy Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim, na którym kształciło się 1089 studentów.

Tabela 2. Szkoły wyższe, filie, wydziały i instytuty zamiejscowe oraz zamiejscowe ośrodki dydaktyczne i punkty konsultacyjne w województwie lubuskim w roku akademickim 2008/2009

Wyszczególnienie	! iejscowość?	Studenci
Wyższe szkoły publiczne		24182
Uniwersytet Zielonogórski	Zielona Góra	16766
Publiczne wyższe szkoły zawodowe		7416
Pa stwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie	Sulechów	–
Pa stwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim	Gorzów Wielkopolski	–
Wyższe szkoły niepubliczne		3423
Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego	Zielona Góra	–
Rużycka Wyższa Szkoła Yumanistyczna	c ary	–
Wyższa Szkoła iznesu	Gorzów Wielkopolski	–
Wyższa Szkoła Zawodowa w ostrzynie nad Odrą	ostrzyn nad Odra	–
Zachodnia Wyższa Szkoła Y andlu i Finansów ! iędzynarodowych	Zielona Góra	–
Wyższa nformatyczna Szkoła Zawodowa	Gorzów Wielkopolski	–
Filie, wydziały i instytuty zamiejscowe		1089
kademia Wychowania Hzycznego w Poznaniu – Wydział Zamiejscowy w Gorzowie Wielkopolskim	Gorzów Wielkopolski	1089
Zamiejscowe ośrodki dydaktyczne, punkty konsultacyjne		1069 ^a
Uniwersytet Szczeci ski – Punkt onultacyjny w Gorzowie Wielkopolskim	Gorzów Wielkopolski	246
kademia Górniczo-Y utnicza w rakowie – Zamiejscowy Ośrodek ; ydaktyczny w Nowej Soli	Nowa Sól	32
Uniwersytet im. dama ! ickiewicza w Poznaniu – Zamiejscowy Ośrodek ; ydaktyczny w Słubicach	Słubice	633
kademia Rolnicza w Szczecinie – Terenowy Ośrodek ; ydaktyczny w Strzelcach raje skich	Strzelce raje skie	108
kademia ! edyczna im. Piastów Dąskich we Wrocławiu – Punkt onultacyjny w Zielonej Górze	Zielona Góra	–
kademia konomiczna w Poznaniu – Zamiejscowy Ośrodek ; ydaktyczny w Zielonej Górze	Zielona Góra	60

^ałącznie z cudzoziemcami

Źródło: Szkoły wyższe i ich finanse w 2008. 2009. GUS.

W województwie lubuskim zlokalizowane są jeszcze dwie samodzielne uczelnie publiczne: Pa stwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim oraz Pa stwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prof. S. Tarnowskiego w Sulechowie. Uczelnie te zostały utworzone w roku 1998 w celu zwiększenia dostępu do szkolnictwa wyższego wśród młodzieży z małych miast i wsi (ajerski 2009). Początkowo uczelnie te miały możliwość prowadzenia tylko studiów pierwszego stopnia, które ko czyły się nadaniem tytułu zawodowego licencjata lub inżyniera.

Od 2005 r. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim prowadzi również studia magisterskie. W roku akademickim 2005/2006 w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim kształciło się 5,8 tys. studentów, a w roku akademickim 2009/2010 studiowało w tej szkole 5 tys. studentów na siedmiu kierunkach studiów. Ponadto uczelnia prowadzi kształcenie na 19 kierunkach studiów podyplomowych. W roku akademickim 2005/2006 w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie studiowało 3,2 tys. osób na pięciu kierunkach studiów.

W regionie zlokalizowanych jest sześć uczelni niepublicznych. Należą do nich: Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego i Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych w Zielonej Górze, Wyższa Szkoła Biznesu i Wyższa Informatyczna Szkoła Zawodowa³ w Gorzowie Wielkopolskim, Wyższa Szkoła Zawodowa w Kostrzynie nad Odrą oraz Łużycka Wyższa Szkoła Humanistyczna w Żarach. Uczelnie te prowadzą studia pierwszego stopnia w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym, a wyjątkowo studia drugiego stopnia oraz studia podyplomowe. Największą niepubliczną uczelnią w województwie jest Łużycka Wyższa Szkoła Humanistyczna w Żarach, na której w 2007 r. studiowało 1,1 tys. studentów na 2 kierunkach studiów.

Profil kształcenia na uczelniach publicznych różni się od profilu kształcenia na uczelniach niepublicznych. Na Uniwersytecie Zielonogórskim dominują kierunki techniczne i humanistyczne. W wyższych szkołach zawodowych przeważają kierunki humanistyczne, społeczne, ekonomiczne, administracyjne oraz techniczne. Ze względu na niskie koszty kształcenia oraz znaczne zainteresowanie ze strony młodzieży, w szkołach niepublicznych dominują kierunki pedagogiczne, społeczne, humanistyczne oraz medyczne⁴. Najczęściej oferowanymi przez te szkoły kierunkami są pedagogika oraz zdrowie publiczne (tab. 3).

Rozwojowi bazy instytucjonalnej działalności edukacyjnej w zakresie szkolnictwa wyższego towarzyszył wzrost liczby studentów. W 1990 r. w regionie kształciło się 6,1 tys. studentów, w 2000 r. – 28,6 tys., w 2004 r. nastąpił dalszy wzrost liczby studentów do 34,7 tys. (tab. 4). W latach 2005–2008 zanotowano spadek liczby studentów, co było wyrazem ogólnej tendencji krajowej związanej z sytuacją demograficzną. W 2008 r. liczba studentów wynosiła 27,6 tys. W okresie 1990–2008 wskaźnik dynamiki studentów w województwie lubuskim kształtował się na poziomie 453%. Wartość tego wskaźnika dla kraju wyniosła 489%.

W roku 2008 w województwie lubuskim przeważająca liczba studentów (87,6% ogółu) kształciła się w szkołach publicznych (tab. 5). Zdecydowaną więk-

³ Wyższa Informatyczna Szkoła Zawodowa znajduje się obecnie w fazie likwidacji.

⁴ Podział kierunków na podgrupy zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji, która wyróżnia podgrupy kierunków: pedagogicznych, humanistycznych, artystycznych, społecznych, ekonomicznych i administracyjnych, prawnych, dziennikarstwa i informacji, biologicznych, fizycznych, matematycznych i statystycznych, informatycznych, medycznych, opieki społecznej, inżynierijno – technicznych, produkcji i przetwórstwa, architektury i budownictwa, rolniczych, leśnych i rybactwa, weterynaryjnych, usług dla ludności, ochrony środowiska, usług transportowych, ochrony i bezpieczeństwa. Wg Szkoły wyższe i ich finanse w 2008 r. 2009. GUS: 348–355.

Tabela 3. kierunki studiów na uczelniach wyższych w województwie lubuskim

Szkoła wyższa	kierunek
Uniwersytet Zielonogórski	architektura wnętrz edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych jazz i muzyka estradowa malarstwo bezpieczeństwo narodowe ekonomia zarządzanie i marketing automatyka i robotyka elektronika i telekomunikacja elektrotechnika informatyka astronomia fizyka filologia, filologia angielska filologia, filologia niemiecka filologia polska filologia, filologia romańska filologia, filologia rosyjska filozofia historia informacja naukowa i bibliotekoznawstwo politologia architektura i urbanistyka budownictwo inżynieria środowiska informatyka i ekonometria matematyka edukacja techniczno-informatyczna inżynieria biomedyczna mechanika i budowa maszyn technologia drewna zarządzanie i inżynieria produkcji biologia biotechnologia ochrona środowiska pedagogika pielęgniarstwo socjologia wychowanie fizyczne

Szkoła wyższa	kierunek
Politechnikum Polonicum	filologia filologia polska politologia ochrona środowiska gospodarka przestrzenna fizyka ochrona europejskich dóbr kultury w j. niemieckim komunikacja interkulturowa w j. niemieckim Master of European Studies w j. niemieckim prawo – dla studentów Bachelor and Master of German and Polish Law na UK
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie	administracja turystyka i rekreacja ogrodnictwo technologia żywności i żywienia człowieka energetyka
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim	administracja bezpieczeństwo narodowe filologia polska filologia pedagogika informatyka zarządzanie
Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego	kosmetologia zdrowie publiczne pedagogika specjalna
Rużycka Wyższa Szkoła Humanistyczna	pedagogika filologia polska
Wyższa Szkoła Biznesu	zarządzanie socjologia gospodarka przestrzenna
Wyższa Szkoła Zawodowa	ochrona środowiska kosmetologia ratownictwo medyczne
Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych	ekonomia polityka społeczna
Wyższa Informatyczna Szkoła Zawodowa	informatyka lingwistyka stosowana

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych uczelni wyższych w województwie lubuskim.

Tabela 4. Studenci^a szkół wyższych w województwie lubuskim w latach 2000–2008

Lata	Studenci (w tys.)
2000	28,6
2001	30,6
2002	32,1
2003	33,6
2004	34,7
2006	33,3
2006	30,8
2007	29,7
2008	27,6

^abez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji absolwenci z poprzedniego roku akademickiego, a w roku akademickim 2000/2001 – z roku kalendarzowego

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2009. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.

szos? studentów szkół publicznych, tj. 69,3 , stanowili studenci Uniwersytetu Zielonogórskiego (tab. 2).

Na studiach stacjonarnych kształciło się 63,6 ogółu studentów (tab. 6). Jest to wartość wyższa niż wartość wskaźnika krajowego, wynosząca 48,1 . Większość studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego (61,6 ogółu) to studenci studiów stacjonarnych. Podobnie sytuacja kształtuje się w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych w Gorzowie Wielkopolskim i w Sulechowie. Studenci studiów stacjonarnych w tych szkołach stanowili 64,8 ogółu studentów. Wyższe uczelnie nie-

Tabela 6. Studenci szkół wyższych państwowych i niepaństwowych w województwie lubuskim w roku akademickim 2008/09

	Liczba szkół wyższych			Studenci		
	ogółem	państwowe	niepaństwowe	ogółem	szkół państwowych	szkół niepaństwowych
Polska	449	124	326	1911620 ^a	1262124	669396
Lubuskie	9	3	6	27606 ^a	24182	3423

^abez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2009. 2009. GUS.

Tabela 6. Studenci szkół wyższych w województwie lubuskim według typów szkół w roku akademickim 2008/2009 – stan w dniu 30.11.2008 r.

Wyszczególnienie	Studenci			
	ogółem	w tym		
		kobiety	studiów stacjonarnych	studiów niestacjonarnych
Polska	1927762 ^a	1098361	928133	999629
Lubuskie	27606	16604	14780	12826
Wyższe szkoły publiczne	24182	13668	14393	9789
Uniwersytet Zielonogórski	16766	8666	10332	6434
Publiczne wyższe szkoły zawodowe	7416	6003	4061	3366
Wyższe szkoły niepubliczne	3423	1936	387	3036

^aze szkołami resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji z filiami, wydziałami i instytucjami zamiejscowymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi i punktami konsultacyjnymi

Źródło: Szkoły wyższe i ich finanse w 2008. 2009. GUS.

Tabela 7. Studenci według grup kierunków studiów w województwie lubuskim w latach akademickich 2000/2001 i 2007/2008

Grupy kierunków	Studenci (w)	
	2000/2001	2007/2008
sztalacenie	21,8	20,9
Nauki humanistyczne i sztuka	11,8	14,6
Nauki społeczne, gospodarka i prawo	37,4	34,6
Nauka	13,4	11,8
Nauki techniczne	11,3	11,0
Usługi	3,8	6,2
Rolnictwo	–	1,6

Źródło: edukacja i wychowanie w województwie lubuskim w roku szkolnym 2007/2008. 2008. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.

Tabela 8. Studenci i absolwenci szkół wyższych^a na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w województwie lubuskim w roku akademickim 2008/2009 – stan w dniu 30.11.2008 r.

Wyszczególnienie	Studenci		absolwenci ^b		studiów pierwszego stopnia z tytułem inżyniera
	w liczbach bezwzględnych	w ogółu studentów	w liczbach bezwzględnych	w ogółu studentów	
Polska	426866	22,3	76144	18,2	34970
Lubuskie	6812	24,7	1199	17,3	787

^awedług siedziby jednostki macierzystej, bez szkół resortów obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji
^bz roku akademickiego 2007/2008

Źródło: Szkoły wyższe i ich finanse w 2008. 2009. GUS. Rocznik Statystyczny Województw 2009. 2009. GUS.

publiczne charakteryzują się wyraźną przewagą studentów niestacjonarnych (88,7 ogółu studentów).

W roku akademickim 2007/2008 największą grupę studentów lubuskich szkół wyższych stanowili studenci kierunków: społecznych (34,6), pedagogicznych (20,9) oraz humanistycznych (14,6). W porównaniu do roku 2000 wzrósł udział studentów kierunków humanistycznych, natomiast kierunki społeczne, pedagogiczne i techniczne zanotowały spadek (tab. 7). W roku akademickim 2008/2009 studenci kierunków matematycznych, przy-

Tabela 9. absolwenci^a szkół wyższych w województwie lubuskim w latach 2000–2008

Lata	absolwenci (w tys.)
2000	6,1
2001	6,6
2002	6,4
2003	6,7
2004	6,9
2006	7,0
2006	7,1
2007	7,6
2008	6,9

^abez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji absolwenci z poprzedniego roku akademickiego, a w roku akademickim 2000/2001 – z roku kalendarzowego

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2009. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.

Tabela 10. Absolwenci szkół wyższych w województwie lubuskim według szkół w roku akademickim 2007/2008

Wyszczególnienie	absolwenci			
	ogółem	w tym		
		kobiety	studiów stacjonarnych	studiów niestacjonarnych
Polska	420942	273236	188661	232381
Lubuskie	6936	4490	3788	3148
Uniwersytet Zielonogórski	4140	2486	2418	1722
Publiczne wyższe szkoły zawodowe	1969	1469	1142	827
Wyższe szkoły niepubliczne	827	636	228	410

Źródło: Szkoły wyższe i ich finanse w 2008. 2009. GUS.

Tabela 11. Nauczyciele akademicy i studenci wyższych uczelni w województwie lubuskim w latach 2000–2008

Lata	Nauczyciele akademicy	Studenci	Studenci na jednego nauczyciela akademickiego
2000/01	964	28671	29,6
2001/02	1494	36966	24,1
2002/03	1430	32067	22,4
2003/04	1448	33668	23,2
2004/06	1489	34682	23,3
2006/06	1636	33283	21,7
2006/07	1617	30836	20,3
2007/08	1471	29748	20,2
2008/09	1469	27606	18,8

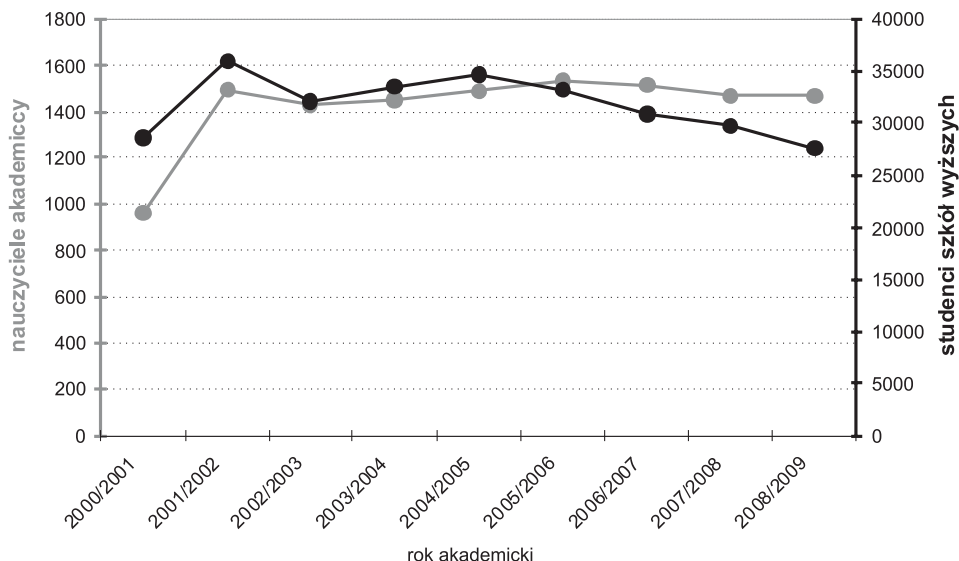
Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Lubuskiego 2001–2009. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.

rodniczych i technicznych stanowili 24,7 ogółu studentów (tab. 8), co odpowiadało wartości wskaźnika krajowego.

W latach 2000–2007 liczba absolwentów szkół wyższych w regionie wzrosła z 6,1 tys. do 7,6 tys. absolwentów (tab. 9). W kolejnym roku nastąpił jej spadek do 6,9 tys. osób.

absolwenci szkół państwowych stanowili 88,1 ogółu absolwentów. Połowa absolwentów ukończyła studia stacjonarne.

W latach 2000–2008 nastąpił dwukrotny wzrost liczby nauczycieli akademickich w województwie lubuskim. W roku 2008 kadra dydaktyczna liczyła 1469 nauczycieli (tab. 11). Jednocześnie nastąpił spadek liczby studentów. W rezultacie wartość wskaźnika liczby studentów przypadających na jednego nauczyciela akademickiego zmniejszyła się z 29,6 do 18,8 (ryc. 1). Wskaźnik ten był najniższy na Uniwersytecie Zielonogórskim (16,9). Wyższe szkoły niepubliczne charakteryzowały się wyższą wartością tego wskaźnika (tab. 12).

Ryc. 1. Nauczyciele akademicki i studenci wyższych uczelni w województwie lubuskim w latach 2000–2008

Tabela 12. Nauczyciele akademicki w województwie lubuskim według szkół wyższych w roku akademickim 2008/2009

Wyszczególnienie	Liczba szkół wyższych	Nauczyciele akademicki	Studenci na jednego nauczyciela akademickiego
Ogółem	9	1469	18,8
Uniwersytety	1	991	16,9
Wyższe szkoły ekonomiczne	1	31	34,2
Wyższe szkoły zawodowe	7	447	21,9

Źródło: Szkoły wyższe i ich finanse w 2008. 2009. GUS. Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2009. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.

3. Zatrudnienie w działalności badawczo-rozwojowej i sektorach nowoczesnej gospodarki w województwie lubuskim

Warunkiem dynamicznego rozwoju gospodarki regionalnej jest prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej oraz rozwój sektorów nowoczesnej gospodarki. W województwie lubuskim, w porównaniu z innymi województwami, zatrudnienie w działalności badawczo-rozwojowej oraz odsetek pracujących w działalności produkcyjnej i usługowej wysokiej techniki kształtuje się na niskim poziomie. W 2008 r. w działalności naukowej zatrudnione były 1062 osoby, w tym 962 pracowników naukowo-badawczych oraz 39 pracowników technicznych (tab. 13). Pracownicy z

Tabela 13. Zatrudnieni w działalności badawczej i rozwojowej w województwie lubuskim według grup stanowisk w latach 2000–2008

Lata	Ogółem	Pracownicy naukowo-badawczy	Technicy i pracownicy równorzędni	Pozostały personel
2000	1400	1246	112	43
2001	1380	1176	142	62
2002	1279	1096	123	61
2003	1276	1113	111	61
2004	1326	1143	130	63
2006	1336	1161	119	66
2006	1063	989	44	20
2007	1099	997	61	41
2008	1062	962	39	61

Źródło: Roczniki Statystyczne Województw 2001–2009. GUS. Warszawa.

Tabela 14. Jednostki prowadzące działalność badawczo-rozwojową w województwie lubuskim w latach 2000–2008

Lata	Jednostki
2000	12
2001	16
2002	11
2003	9
2004	14
2006	17
2006	18
2007	18
2008	19

Źródło: Roczniki Statystyczne Województw 2001–2009. GUS. Warszawa.

tytułem naukowym profesora stanowili 6,9 ogółu zatrudnionych w działalności badawczo-rozwojowej, pracownicy ze stopniem naukowym doktora habilitowanego – 16,9 , a pracownicy ze stopniem naukowym doktora – 44,8 . W stosunku do roku 2000 nastąpił nawet spadek zatrudnienia ogółem o 24,1 oraz spadek liczby pracowników naukowo-badawczych o 22,7 .

W 2008 r. działalność badawczo-rozwojową prowadzili pracownicy wyższych uczelni oraz 19 jednostek rozwojowych (tab. 14). ; o jednostek rozwojowych zalicza się m.in.: (1) Ośrodek adawczo-Rozwojowy ! etrologii lektrycznej F! etroIG w Zielonej

Górze, który prowadzi badania z zakresu elektrycznych mierników analogowych i cyfrowych, mierników samochodowych, przetworników wielkości elektrycznych, rejestratorów, elektronicznych regulatorów wielkości fizycznych, mikroprocesorowych sterowników programowanych, systemów pomiarowo-regulacyjnych oraz półprzewodnikowych sterowników mocy (2) Zakład Y igieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim, który zajmuje się problematyką zdrowotną zwierząt oraz jakością żywności pochodzenia zwierzęcego.

Region lubuski ma słabo rozwinięte środowisko innowacyjne. ; opiero rozpoczęto prace nad organizacją Parku Naukowo-Technologicznego przy Uniwersytecie Zielonogóskim. harakteryzuje się również niewielką liczbą ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. W 2007 r. liczba tych ośrodków wynosiła 22, w tym 10 ośrodków szkoleniowo-doradczych, co daje województwu przedostatnią pozycję w układzie województw.

Województwo lubuskie należy do województw, które charakteryzują się niskim poziomem rozwoju nowoczesnej gospodarki. W 2004 r. zatrudnienie w sekcjach produkcyjnych wysokiej techniki kształtowało się na poziomie 12,2 tys., co stanowiło 17,2% ogółu pracujących w przetwórstwie przemysłowym przy średniej krajowej równej 23,2%. Zatrudnienie w usługach wysokiej techniki wynosiło 3,9 tys. Pracujący w usługach wysokiej techniki stanowili w 2004 r. 2,3% ogółu pracujących w usługach przy średniej krajowej kształtującej się na poziomie 3,7%.

3. Podsumowanie

Województwo lubuskie w latach 1990 i 2008 należało do województw o najmniejszym udziale w krajowej liczbie studentów, który kształtował się w 1990 r. na poziomie 1,6%, a w 2008 r. – 1,4%. Podobny udział charakteryzował województwa opolskie i świętokrzyskie. Natomiast wystąpił wyraźny wzrost liczby studentów na 1000 mieszkańców. Wzrost ten jest charakterystyczny dla województw o niskich wskaźnikach koncentracji studentów w stosunku do ludności (por. Majerski 2009). Wskaźnik liczby studentów na 1000 mieszkańców w 1990 r. w tym województwie wynosił 6,1 przy średniej krajowej równej 10,2. Proces rozwoju szkolnictwa wyższego doprowadził do wzrostu wartości tego wskaźnika do 27,4 studenta na 1000 mieszkańców przy średniej krajowej wynoszącej 60,1 w 2008 r.

Wśród absolwentów szkół wyższych w województwie lubuskim przeważają osoby z wykształceniem uzyskanym na kierunkach społecznych (42,8%) oraz pedagogicznych (21,9%)⁶. Zmiana profilu kształcenia szkół wyższych i wzrost liczby absolwentów na kierunkach technicznych może stać się czynnikiem decydującym o wzroście atrakcyjności regionu dla potencjalnych inwestorów.

Należy jednak zaznaczyć, że według Yerbsta (2007) rozwój działalności edukacyjnej i w efekcie wzrost kwalifikowanych kadr może przełożyć się na rozwój gospodarczy regionu dopiero w dłuższej perspektywie czasowej.

5. Literatura

- Majerski J. 2009. Zmiany liczby studentów województw Polski w okresie transformacji społeczno-gospodarczej. *Więź*. Majerski J. (red.), *Praktyczne aspekty badań regionalnych* – Saria Sol. 10. Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Seria *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 8: 21–31.
- Majerski J. 2009. *Przekształcenia struktury przestrzennej szkolnictwa wyższego w Polsce po 1989*. Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Schacter G.S. 1993. *Human capital*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Yerbsta T. 2006. *Aspekty regionalne gospodarki na wiedzy*. Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

⁶ Edukacja i wychowanie w województwie lubuskim w roku szkolnym 2007/2008. 2008. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, s. 18.

- hojnicky Z., żyż T. 2007. Rola kapitału ludzkiego w kształtowaniu gospodarki opartej na wiedzy w Polsce. *Przegląd Geograficzny*, 79, 3–4: 423–438.
- ; olata ! . 2004. Funkcjonowanie uropejskiego Uniwersytetu Kiadrina i ollegium Poloni-com oraz ich rola w rozwoju społeczno-gospodarczym Frankfurtu nad Odrą i Stubic. *W:WŚ. iok*; . Inicki (red.), *Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-prze-strzennych. Regionalny wymiar integracji europejskiej*, K /1. nstytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Wrocław, s. 266–268.
- ; ominiak J., Perdał R. 2009. Rola instytucji w rozwoju województwa wielkopolskiego. *W:W T. żyż (red.), harakter regionalny województwa wielkopolskiego. iuletyn nstytutu Geografii Społeczno- konomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. da-ma ! ickiewiczza w Poznaniu, Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna 9: 43–62. dukacja i wychowanie w województwie lubuskim w roku szkolnym 2007/2008. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.*
- Yerbst ! . 2007. apitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny. Wydawnictwo Na-ukowe S YOL R, Warszawa.
- Yerbst ! . 2009. Tworzenie i absorpcja kapitału ludzkiego przez miasta akademickie w Pol-sce. *Studia Regionalne i Lokalne*, 4(38): 21–38.
- nfornator Nauki Polskiej 2006. nstytucje naukowe. T. 2 . Ośrodek Przetwarzania nfor-macji, RódO
- Roczniki Statystyczne Województw 2001–2009. GUS, Warszawa.
- Roczniki Statystyczne Województwa Lubuskiego 2001–2009. Urząd Statystyczny w Zielo-nej Górze.

: eAeloment o higher education in 5ubuskie AoiAodeship

6 bstract Yuman capital has become a significant factor of the economic deSelopment of a region to-day. What plays a crucial role in the formation of this capital is the leSel of education of the region's po-pulation, and this is closely connected with the deSelopment of education, especially higher education. The aim of this paper is to analyse the deSelopment of higher education in Lubuskie SoiSodeship as a factor determining the Uality of human capital. The research procedure focuses on the deSelopment of higher education as measured by the size of its institutional-organisational base, student enrolment, and academic staff.

7 e words human capital, education leSel, research and deSelopment actiSity, Lubuskie SoiSodeship